

ประโยค ๑ - ๒
และเปรียญตรี ปีที่ ๑ - ๒
ปัญหาและเฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

-----

๑. พยัญชนะไหนบ้างเป็นอักษสระ เพราะเหตุไร จึงเรียกชื่ออย่างนั้น ๆ
๑. พยัญชนะเหล่านี้ คือ ยรลวสหฬ ๗ ตัวนี้ เป็นอักษสระ เพราะมีเสียงกึ่งสระ คือ กึ่งมาตรา เพราะพยัญชนะเหล่านี้ บางตัวก็รวมลงในสระเดียวกันด้วย พยัญชนะอื่น ออกเสียงพร้อมกันได้ บางตัวแม้เป็นตัวสะกด ก็คงออกเสียงน้อยหนึ่ง พอให้รู้ได้ว่าตัวนั้นสะกด จึงเรียกชื่อว่า อักษสระ ๆ
๒. นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร อะไรบ้าง ในที่เช่นไร จึงอาเทศนิคคหิต ได้ จงชี้แจงพร้อมทั้งอุทาหรณ์ ๆ
๒. นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๔ คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑ อากโม ๑ ปกติ ๑ ๆ อาเทศนิคคหิต ได้ในที่ต่อไปนี้ คือ
๑. เมื่อมีพยัญชนะอยู่หลัง นิคคหิตอยู่หน้า แปลงนิคคหิตเป็นพยัญชนะที่สุดวรรคได้ทั้ง ๕ ตัว ตามสมควรแก่พยัญชนะวรรคที่อยู่เบื้องหลัง ดังนี้
เป็น ง อุทาหรณ์ว่า เอว-โจ	เป็น เอวงโจ
เป็น ญ อุทาหรณ์ว่า ฌมฺ-จเร	เป็น ฌมฺญจเร
เป็น ฌ อุทาหรณ์ว่า ส-จิติ	เป็น สญจิติ
เป็น น อุทาหรณ์ว่า ต-นิพฺพุตํ	เป็น ตนฺนิพฺพุตํ
เป็น ม อุทาหรณ์ว่า จิรฺ-ปวาสี	เป็น จิรมฺปวาสี

๒. ถ้า เอ และ ห อยู่เบื้องหลัง แปลงนิคคหิตเป็น **เญ** ดังนี้

ปัจจตุต-เอว   เป็น **ปัจจตุตญเอว**

เอว-หิ   เป็น **เอวญหิ**

๓. ถ้า ย อยู่เบื้องหลัง แปลงนิคคหิตกับ ย ปัจจัย เป็น **ญ** ดังนี้

ล-โยโค เป็น **สญโยโค**

ในสัททนีติว่า ถ้า **ล** อยู่เบื้องปลาย แปลงนิคคหิต เป็น **ล** อุทาหรณ์

ปฺ-ลึงค์ เป็น **ปฺลุลึงค์**

ล-ลกฺขณา เป็น **สลุลกฺขณา** เป็นต้น

๔. ถ้าสระอยู่เบื้องปลาย แปลงนิคคหิตเป็น **ม** และ **ท** ดังนี้

ต-อห   เป็น **ตมห**,

เอต-อโวจ เป็น **เอตทโวจ** ฯ

๑. อะไรจัดเป็นนามนาม แบ่งออกเป็นเท่าไร อะไรบ้าง และเป็นได้กี่ ลิงค์ จงแจก
พฺรหฺม ศัพท์ ด้วยวิภตติทั้ง ๗ มาดู ฯ

๑. นามที่เป็นชื่อของคน, สัตว์, ที่, สิ่งของ เป็นนามนาม แบ่งออกเป็น ๒ คือ
สาธารณนาม ๑ อสาธารณนาม ๑ ฯ เบื้องลิงค์เดียว คือ จะเป็น ปฺลุลึงค์ อิตถิลึงค์
หรืออนปฺลุลึงค์ ก็อย่างเดียวกันบ้าง เป็น ๒ ลิงค์ คือ ศัพท์อันเดียว มีรูปอย่างเดียวกัน
เป็นได้ทั้ง ๒ ลิงค์ หรือมูลศัพท์ เป็นอันเดียว เปลี่ยนแต่สระที่สุดให้แปลกกัน
พอเป็นเครื่องหมายให้ต่างลิงค์กันบ้าง เช่น อคาโร อकारี เรือน, อรหา หรือ
อรหํ อรहुन्ตี พระอรหันต์ เป็นต้น ฯ

พฺรหฺม ศัพท์แจกอย่างนี้

เอก.

พหู.

ป. พฺรหฺมา

พฺรหฺมาโน

ท. พฺรหฺมานํ

พฺรหฺมาโน

ค. พฺรหฺมณา

พฺรหฺเมหิ, พฺรหฺเมภิ

จ. พุรหุมนุ	พุรหุมานั
ปญ. พุรหุมนา	พุรหุเมหิ, พุรหุเมภิ
ฉ. พุรหุมนุ	พุรหุมานั
ส. พุรหุมนิ	พุรหุเมสุ

อา. พุรหุเม พุรหุมาโน

๔. อ และ อิ อากมในอาขยาด ลงที่ไหน ในวิภัตติหมวดไหน อ อากมเมื่อลงแล้วให้แปลว่าอย่างไร ๑ ภิกขุ คามั ปิณฺฑทาย ปาวิสิ แปลว่าอย่างไร ๑

๔. อ อากม ลงหน้าธาตุที่ประกอบในวิภัตติหมวด หิยตฺตฺนึ อชฺชตฺตฺนึ กาลาติปฺตฺติ, อิ อากม ลงหลังธาตุและปัจจัยที่ประกอบ ในวิภัตติหมวด อชฺชตฺตฺนึ ภวิสฺสนฺติ กาลาติปฺตฺติ ๑

อ อากม เมื่อลงแล้วให้แปลว่า "ได้" ๑ ภิกขุ คามั ปิณฺฑทาย ปาวิสิ แปลว่า "ภิกขุ ได้เข้าไปแล้วสู่บ้าน เพื่อบิณฑชะ"

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู

ก. จงเขียนคำแปล พร้อมทั้งบอก รูป, สาธนะและปัจจัยของรูป วิเคราะห์ต่อไปนี้

(๑) กาทพฺพฺนฺติ การิยั

(๒) สัณฺณิยฺติ เอตฺยาติ สัณฺณนา

(๓) ชานาตีติ ฌาตา

ข. กิริยาภิกถ์ต่อไปนี้ แปลว่าอย่างไร สำเร็จรูปมาจากอะไร อารพภ, ลทฺโร ๑

๕. ก. (๑) กาทพฺพฺนฺติ การิยั (กรรมใด) อันเขา พึงทำ เหตุนั้น (กรรมนั้น) ชื่อว่า

อันเขาพึงทำ, ๑ กัมมรูป กัมมสาธนะ ฌย ปัจจัย ๑

(๒) สัณฺณิยฺติ เอตฺยาติ สัณฺณนา (เนื้อความ) อันท่าน ย่อมพรรณนาพร้อมด้วยวาจาอัน เหตุนั้น (วาจาอัน) ชื่อว่า เป็น เครื่องอันท่านพรรณนาพร้อมแห่งเนื้อความ ๑ กัมมรูป กรณสาธนะ ฌย ปัจจัย ๑

(๓) ชานาตีติ ฌาตา (ผู้ใด) ย่อมรู้ เหตุนั้น (ผู้ใด) ชื่อว่า ผู้รู้ ๑ กัตตุรูป

กัตตุสาธนะ तु ปัจจัย ५

- ข. อารพฺภ ปรารภแล้ว อา บทหน้า รกฺ ชาติในความเริ่ม ตฺวา ปัจจัย อุปสัค
อยู่หน้าแปลง ตฺวา เป็น ย แล้วแปลง ย กับ ภ ที่สุดธาตุ เป็น พฺภ สำเร็จรูป
เป็น อารพฺภ ๫ **ลทฺโร** อันเขาได้แล้ว ลกฺ ชาติในความได้ ต ปัจจัย ชาติมี
ภ เป็นที่สุดอยู่หน้าแปลง ต เป็น ทฺธ แล้วลบที่สุดธาตุสำเร็จรูปเป็น ลทฺโร ๫
๖. ปฏิวัตฺ, อาहितคฺคิ (พฺราหฺมโณ) เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียน
คำแปลรูปวิเคราะห์มาด้วย ๫
๖. ปฏิวัตฺ เป็น อุปสัคคฺพฺพกะ อพยฺยิภาวสมาส
วิ. วาตสฺส ปฏิวตฺตตีติ ปฏิวัตฺ (สิ่งใด) ย่อมเป็นไป ทวน (ตอบ) แก่ลม
เหตุ นั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่า ทวนลม ๫
- อาहितคฺคิ** เป็น ตติยาตุลยอักษรณพหุพพิหิสมาส
วิ. อาหิโต อคฺคิ เยน โส อาहितคฺคิ (พฺราหฺมโณ) ไฟ อันพราหมณ์ใด บูชาแล้ว
พราหมณ์นั้น ชื่อว่า มีไฟอันบูชาแล้ว ๫
๗. สมุหตฺตฺทิตฺมีปัจจัยเท่าไร อะไรบ้าง ๫ เติลิกํ, ปฺริโม, กามตา ลง ปัจจัยอะไร
ในตฺตฺทิตฺไหน จงตั้งวิเคราะห์มาด้วย ๫
๗. สมุหตฺตฺทิตฺมีปัจจัย ๓ ตัว คือ กณฺ ฌ ตา
เติลิกํ ลง ฌิก ปัจจัย ในตฺตฺทิตฺตฺตฺทิตฺ วิ. ตฺเลหิ สํสฺสฺฐํ เติลิกํ ๫
ปฺริโม ลง อิม ปัจจัย ในชาตาตฺตฺทิตฺ วิ. ปฺเร ชาโต ปฺริโม ๫
กามตา ลง ตา ปัจจัย ในสมุหตฺตฺทิตฺ วิ. คามานํ สมฺโห กามตา ๫

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

พระราชเวที วัดเบญจมบพิตร

เฉลย.

สนามหลวงแผนกบาลี

ตรวจแก้.